

«Πώς έμαθα... να γράφω θεατρικά έργα»

> «Πώς έμαθα να οδηγώ» της Πόλα Βόγκελ από την Ομάδα Θεάτρου Επιθέσεως και την ΕΘΑΛ

Απόδοση στα Ελληνικά: Κωνσταντίνος Αρβανιτάκης
Σκηνοθεσία: Μηνάς Τίγκιλης
Σκηνικά/Κοστούμια: Εδουάρδος Γεωργίου
Μουσική επιμέλεια: Λευτέρης Σαλωμίδης
Δραματουργική συνεργασία: Σοφία Καραμπατάκη
Παίζουν: Κώστας Καζάκας, Κατερίνη Καζαντζή, Μιχάλης Έλληνας, Άντρη Ευμίδου, Μαρία Μπεγιάζη

Για να είμαι ειλικρινής, δεν αισθάνθηκα πρόκληση κατά την παρακολούθηση του έργου της Πόλα Βόγκελ. Την πρόκληση που «υποσχότανε» το σημείωμα του σκηνοθέτη Μηνά Τίγκιλη στο πρόγραμμα της παράστασης και που φυσιολογικά θα έπρεπε να συνοδεύει το προαγγελθέν θέμα του έργου, την παιδοφιλία. Θα προσπαθήσω να καταλάβω την αιτία και ταυτόχρονα να υπολογίσω την αξία του κειμένου μετά από την αφαίρεση του στοιχείου της πρόκλησης.

Χρησιμοποιώ το πρώτο πρόσωπο των ρημάτων, αλλά αν οι συνθεατές μου βρίσκονταν σε κατάσταση σοκαρισμένης ταραχής, θα το έπαιρνα είδηση. Οποιοδήποτε θέμα ταμπού, πρωτοειπωμένο σε μορφή κάποιου έργου τέχνης, εισπράττει όλες τις συνέπειες της σοκαρισμένης αντίδρασης του κοινού (από τη μία) και την αίγλη της ηθικής επανάστασης (από την άλλη). Με το συγκεκριμένο θέμα-ταμπού ο μεγάλος

Βλαντίμιρ Ναμπόκοφ ασχολήθηκε στην αριστουργηματική του «Λολίτα» στη δεκαετία του '50. Η φυσιολογική ευαισθησία του ανθρώπου σχετικά με την παιδοφιλία είναι τόσο έντονη, που το μυθιστόρημα του Ναμπόκοφ δε λειτούργησε ως διαχρονικός εξορκισμός των ηθικών κοινωνικών φοβιών απέναντι στο

Η ουσία του έργου, δυστυχώς, μπορεί να συμπυκνωθεί σε στερεότυπο σλόγκαν «ό,τι δε σε σκοτώνει, σε κάνει πιο δυνατό»

θέμα. Όμως η συχνότητα των σχετικών αναφορών στη δυτική λογοτεχνία, θέατρο και ιδιαίτερα κινηματογράφο (όλων των αισθητικών επιπέδων) άμβλυσε τις αντιδράσεις των αναγνωστών ή των θεατών.

Η Αμερικανίδα συγγραφέας Πόλα Βόγκελ έχει γράψει το «Πώς έμαθα να οδηγώ» πριν από μια δεκαετία και το 1998 τιμήθηκε με το Βραβείο Pulitzer. Εμείς όμως ζήσαμε από τότε πολλές ακόμα αναμετρήσεις με το θέμα. Είναι σαφές, λοιπόν, ότι μια βασισμένη πάνω στο έργο της Βόγκελ παράσταση δεν μπορεί να ποντάρει στο θέμα, αλλά πρέπει να ψάξει και να αναδείξει τον τρόπο με τον οποίο η συγγραφέας το χειρίζεται.

Το κείμενο της Βόγκελ έχει όντως μια ιδιαίτερη οπτική γωνία. Το γεγονός ότι η αφήγηση γίνεται εκ μέρους του κοριτσιού που μεγάλωσε πια, επέζησε και όχι μόνο μπορεί να αντιμετωπίσει το παρελθόν της, αλλά και να το αναλύσει με κάποιο... ψυχολογικό ή μάλλον υπαρξιακό κέρδος, οδηγεί στο

συμπέρασμα πως με όλο το σκληρό και αυτοσαρκαστικό χιούμορ της Βόγκελ, με όλη την ατμόσφαιρα της «αρνητικής νοσταλγίας» (όρος δικός μου, ad hoc επινοημένος) για την οικογενειακή και κοινωνική ατμόσφαιρα της εποχής της εφηβείας της, η ουσία του έργου, δυστυχώς, μπορεί να συμπυκνωθεί και να εκλαϊκευτεί σε στερεότυπο σλόγκαν «ό,τι δε σε σκοτώνει, σε κάνει πιο δυνατό».

Το playwriting είναι το αντικείμενο των σπουδών και της διδασκαλίας για την Πόλα Βόγκελ. Το «Πώς έμαθα να γράφω θεατρικά έργα» διαφαίνεται πίσω από το «Πώς έμαθα να οδηγώ». Κάποτε είχα διαβάσει, το βιβλίο «Το σενάριο. Η τέχνη και η τεχνική. (Οι βάσεις της σεναριογραφίας)» του Αμερικανού Σίντ Φίλντ, γεμάτο έξυπνες σκέψεις, χιούμορ, αλλά και... σαφείς συνταγές για το «Πώς...») Αναμφισβήτητο, η Πόλα Βόγκελ όχι μόνο γνωρίζει τέτοιου είδους συνταγές και όχι μόνο τις διδάσκει, αλλά στο συγκεκριμένο της κείμενο θέτει την επαγγελματική αρτιότητα της δομής ως (κατ' εμένα υπερβολικά) φανερό αυτοσκοπό.

Η παράσταση, η συμπαραγωγή της Ομάδας Θεάτρου Επιθέσεως και της ΕΘΑΛ, είχε πολλά θετικά στοιχεία. Το πρώτο απ' αυτά είναι οι δύο ωραίες, ολοκληρωμένες υποκριτικές δουλειές, της Κατερίνας Καζαντζή και του Κώστα Καζάκα. Η ποιότητα των δημιουργημάτων τους απομάκρυνε την πιθανότητα να εκλάβουμε το Μικρό και το Θείο της Πεκ ως στερεότυπους ρόλους θύτη και θύματος.

Ο σκηνοθέτης της παράστασης Μηνάς Τίγκιλης οργάνωσε πολύ καλά τη σκηνική δράση, κάνοντας τα υπόλοιπα μέλη της

ομάδας (τον Μιχάλη Έλληνα, την Άντρη Ευμίδου, τη Μαρία Μπεγιάζη) να αλλάζουν ομαλά τις υποκριτικές τους υποστάσεις. Εξομάλυνε επίσης τον κατακερματισμό της δράσης που προέκυπτε από τις χρονικές αναδρομές.

Η ευφυής σκηνογραφία της παράστασης (Εδουάρδος Γεωργίου) αναδεικνύει, κατά την άποψή μου, εκείνη την «αρνητική νοσταλγία» για την οποία μίλησα πιο πάνω.

Πρέπει να αναφέρω ότι η περί ης ο λόγος παράσταση υπερέχει σε όλα τα επίπεδα της προηγούμενης παραγωγής της ΕΘΑΛ, βασισμένης στο έργο της Λένας Διβάνη «Οικογενειακό δίκαιο».

NONA ΜΟΛΕΣΚΗ